

הפטרה מבוארת

על-פי המלבי"ם

שתי הלכות ביום

פרשת יתרו

ישעיהו פרק ו, א-יג פרק ז, א-ו, פרק ט, ה-ו

בפרשת השבוע קוראים על מעמד הר סיני, בו התגלה ה' לעיני כל ישראל, ומפטירים בנבואה העוסקת בהתגלות ה' אל ישעיהו:

להבנת הפסוקים הבאים יש להקדים כמה הקדמות: א. לא ניתן לראות בעין בשר את הדברים הרוחניים, ולכן לשון 'ראיה' האמורה כאן היא לשון מושאלת להבנת השכל והשגתו. ב. כיון שה' הוא ללא תכלית וסוף, לא ניתן להשיגו אף לא בהבנת השכל לבדה, אלא יכולים אנו להשיג רק את דרכי הנהגתו הנראים לנו. ג. הנהגת ה' בעולמו מתגלה בשתי דרכים עיקריות, האחת היא דרך הטבע, שבה מנהיג ה' את העולם בדרך כלל, והכלים להנהיגה זו הם מערכת השמים והכוכבים. והשניה היא ההנהגה הניסית, הנעשית לעיתים רחוקות בהשגחת ה', והשליחים לכך הם המלאכים, שדרגתם גבוהה יותר מצבא השמים.

(א) **בְּשֵׁנַת מוֹת הַמֶּלֶךְ עֲזַיְהוּ, וְאַרְאֶה אֶת ה'** - הכרתי והשגתי את הנהגת ה' בעולם, **יֹשֵׁב עַל פְּסָא**, וזהו כינוי להנהגת ה' הקבועה והרגילה בעולם, כי הישיבה מורה על התמידיות והמנוחה, וכדי שלא יטעו השומעים לחשוב שמדובר כאן על ראייה כפשוטה מוסיף הנביא כי ה' הוא **רִם וְנִשְׂא**, ואין לנו השגה בו כלל, ו**שׁוּלִיו** של הכסא, כלומר סיום השתלשלות ההנהגה הטבעית הנמשכת מעם ה', **מְלָאִים אֶת הַהִיכָל** - הנהגה זו מתפשטת ונראית על פני הארץ, אמנם גם בדרך הטבע הנהגת ה' 'מלאה את ההיכל', כי השגחתו אינה רק על כללות העולם וקיומו, אלא על כל אדם ואדם, ובכל פרט ופרט ממקרו, קיימת השגחת ה'. (ב) עתה מבאר את הדרך השנייה שהשיג מהנהגות ה', והיא ההנהגה הניסית, שלמעלה מן הטבע, **שָׁרְפִים**, שהם המלאכים, המיוחדים להנהגה הניסית, **עֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ** - נמצאים הם בדרגה גבוהה למעלה מהנהגת הכסא, שהיא ההנהגה הטבעית, וכאן אמר לשון 'עומדים', כי העמידה מרמזת על הנהגה שאינה תמידית ונמשכת, אלא עומדים הם מוכנים לחולל שינויים מהנהגת הטבע, בדרך נס, בעת שיצטוו על כך מאת ה', **שֵׁשׁ כְּנָפִים שֵׁשׁ כְּנָפִים לְאַחַד**, ומכנה אותם כבעלי כנפיים משלש בחינות שונות, כי בלשון הקודש יש שלש משמעויות ללשון כנף, א. סיום וקצה [כמו 'על כנפי בגדיהם'], ב. הסתרה וכיסוי [כמו 'ולא יכנף עוד מוריד'], ג. לשון המורה על התעופפות כבעלי כנף, ועל דרך שלש לשונות אלו ממשיל הנביא את כנפי המלאכים, כי **בְּשִׁתֵּימָם יִכְסֶה פְּנֵיו**, להורות שעל אף שהמלאכים הם עצמים רוחניים, הרי הם מוגבלים ויש סוף וקצה לכוחם, ו'פניו' הוא רמז לכך שיש סיבה ומסובב לקיומם, ואינם בלתי מוגבלים, ו**בְּשִׁתֵּימָם יִכְסֶה רַגְלָיו**, להורות שדרכם ועצמותם מוסתרים ומכוסים מאיתנו, וכאילו מסתירים הם את רגליהם, שהם המורים על הפעולות שהם עושים, כי אין האדם יכול להשיג דברים שהם רוחניים לגמרי, למעלה מהמקום ומהזמן, ו**בְּשִׁתֵּימָם יַעֲרֹף**, ולשון זו מורה על מהירות מרוצתם לעשות רצון ה'. (ג) והמלאכים מזמינים זה את זה, כדי להשפיע זה על זה להשכיל את גדולת ה' וקדושתו, ו**קָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר, קְדוֹשׁ** - מובדל ומופרש ה' בשמיים, שאין לו שייכות לשום צורה [ורומו בכך גם על ההנהגה הניסית המוזכרת לעיל, שעיקרה בשמים], **קְדוֹשׁ** - מובדל ומופרש ה' בארץ, שאין לו שייכות לשום חומר [ורומו בכך על ההנהגה הטבעית, שעיקרה בארץ], **קְדוֹשׁ** - מובדל ונעלה מעל הזמן, כי קיומו נצחי, היה הווה ויהיה, ה' **צְבָאוֹת**, והגם שהוא קדוש בתכלית הקדושה והרוממות, מכל מקום **מְלֵא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ**, כי אפילו הארץ, שהיא הקצה התחתון של השתלשלות העולמות, מלאה מכבודו, כי אין מקום ריק מהשגחת ה'. (ד) וראה הנביא בחזונו כי מקול הרעש הגדול של המלאכים, שבא מחוץ להיכל אל ההיכל, שהוא מרמז על העולם הזה בכלל ועל כנסת ישראל בפרט, ו**יִנְעֻוּ אַמּוֹת הַסָּפִים** - הזדעזעו שערי ההיכל **מִקּוֹל הַקְּוֶרָא**, ושערים אלו מרמזים על הנביאים שהם נחשבים כשומרי הסף, כי בהם תלויה עיקר האשמה על כך שלא הוכיחו את ישראל, ו**הַבֵּית**, שהוא מרמז על העולם הזה וכנסת ישראל, **יִמְלֵא** [-התחיל להתמלאות] **עֶשֶׂן**, המרמז על קצף ה' עליהם. (ה) וכשראה זאת הנביא הבין את הנמשל, המרמז על כעס ה' על ישראל ועל הנביאים שלא הוכיחו, ו**אָמַר, אוֹי לִי כִי נִדְמִיתִי** - אוי לי על המשל והדמיון שהראו לי בנבואה זו, שבהזדעזעות שערי הבית המשילו לי **כִּי אִישׁ טָמֵא שְׁפָתַי אֲנֹכִי**, על כך שאיני מוכיח את ישראל כראוי בשפתי, ו**בְּתוֹךְ עַם טָמֵא שְׁפָתַי אֲנֹכִי יוֹשֵׁב**, כי בכך שהתמלא הבית עשן המשילו לו שה' כועס גם על ישראל, שאינם מקבלים תוכחות, ומאחר וה' כועס עלי ועל ישראל, אוי לי על **כִּי אֶת כְּבוֹד הַמֶּלֶךְ ה'** **צְבָאוֹת רָאוּ עֵינַי**, ואין אני ואין עמי ראויים לכך. (ו) ו**יַעֲרֹף אֵלַי אֶחָד מִן הַשָּׁרְפִים** - מלאך המיוחד להגעת הנבואה אל הנביאים, והוא מיכאל שר ישראל, ו**יִבְדּוּ רַצְפָּה** - גחלת אש, כלומר, דיבור נבואה הנמשל לאש, והגם שהמלאך עצמו נדמה לנביא כ'שרף', כלומר מלאך אש, מכל מקום היה דיבור הנבואה גבוה ונעלה יותר, עד שלא היה השרף יכול להחזיקו בידיו, אלא **בְּמִלְקָתָם לָקַח מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ**, וכביכול תפס השרף את הדיבור על ידי צבת, כפי שבני אדם מחזיקים גחלת, וראה כאילו ניטל הדיבור מעל המזבח, כי המזבח מיוחד לכפר עוונות על ידי הקרבנות, וגם דיבור זה בא לכפר עליו, וכפי שיבואר. (ז) ו**יַנְיַע הַשָּׁרָף אֶת הַדִּיבּוּר עַל פִּי**, כי ניתן דבר הנבואה בפיו של הנביא, ו**יֹאמֶר, הֲנֵה נִנְעָה זֶה עַל שְׁפָתַיִךְ** - בכך שתקבל את השליחות לומר

לתרומות והקדשות: 0765-404-360

ארגון 'שתי הלכות ביום' שולח מגוון לימודים בנושאים שונים, ובכמה שפות. מעוניין ללמוד ולהבין את שאר פרקי הנ"ך? הצטרף למסלול לימוד 'נ"ך מבואר' של ארגון 'שתי הלכות ביום', ותקבל פרקי נ"ך מבוארים, בכל בוקר ישירות לתיבת הדוא"ל שלך! להצטרפות לאחד או יותר ממסלולי הלימוד בדוא"ל: office@2halachot.org

הבטרה מבוארת

על-פי המלבי"ם

שתי הלכות ביום

לישראל את דבר הנבואה בשפתיך, ולהוכיחם, וְסָר עֵינֶיךָ הַמּוֹזֵכֶר לַעִיל (פסוק ה), שכעס ה' על הנביאים שאינם מוכיחים את ישראל, וְחִטְּאֲתָךְ תִּכְפֹּר - ותכופר אף בחינת השוגג שבחטא זה, עד שלא יישאר כלל. (ט) ועתה מבאר את הנמשל של קבלת הגחלת על ידי השרף, שזו קבלת הנבואה דרכו, וְאֶשְׁמַע אֶת קוֹל אֲדֹנָי אֹמֵר, אֶת מִי אֶשְׁלַח - מי הוא שאתרצה בו לשלחו, וּמִי יִלְךְ לְנֹו - ומי הוא השליח שיתרצה בעצמו להיות שליח, וְאֹמֵר, הֲנִי מוֹכֵן לְכַךְ מֵצַד עֲצָמִי, להיות שליח, ואם גם בעיני ה' טוב הדבר, שְׁלַחְנִי. (ט) באותו דור לא היו ישראל מקבלים דברי חכמה ומוסר, ולא רצו לשמוע את דברי הנביא כלל, וְאֹמֵר ה' לישעיהו, שלא יאמר להם מתחילה שהוא בא להשמיע להם דברי תוכחה ומוסר, אלא לֵךְ וְאִמַּרְתָּ לָעָם הַזֶּה, שְׁמַעוּ שְׁמוֹעַ - רק תשמעו את הדברים, וְאַל תְּבִינּוּ - ולא יאמר להם שיתבוננו בדבר, וְרֵאוּ רְאוּ - או שיאמר להם שיראו בעיניהם, וְאַל תִּדְעוּ - ולא יאמר להם שיצטרכו לדעת ולהשכיל בדבר. (ט) וביאר לו ה' את טעם הדבר, הֲשִׁמּוּ לֵב הָעָם הַזֶּה - מחמת שהשמין לבבו והתרוקן מכל חכמה והשכל, וְאִזְנֵי הַכֹּהֵן וְעֵינָיו הֲשִׁיעַ - אם יידעו שיש בדברי חכמה ומוסר, יכבידו את אוזניהם מלשמעו, ויעצמו את עיניהם מלראות, אבל עתה כשלא יידעו זאת, ותאמר להם רק שיראו או שישמעו, יש תקווה פֶּן יִרְאֶה בְּעֵינָיו, וּבְאִזְנֵי וּשְׁמַע, ואחרי שיראה וישמע מהצד החיצוני, ייכנסו הדברים לליבו, וּלְבָבוֹ יִבִּין, וְשָׁב וְרָפָא לוֹ. (ט) וְאֹמֵר, עַד מָתִי אֲדַנִּי - עד מתי אנהג עמהם בדרך זו, שאומר להם שיראו וישמעו ולא יבינו ולא יידעו, האם לעולם יהיו סוררים והולכים. וְאֹמֵר, כך יימשך הדבר עד שיתקיימו כל נבואות התוכחה, עַד אֲשֶׁר אִם שָׂאוּ [יהיו ריקים ושוממים] הָעָרִים מֵאִין יוֹשְׁבֵי, אך ישרו בתים בודדים, ואחר כך יתגבר החורבן, וּבָתִּים מֵאִין אָדָם - גם הבתים הבודדים יתרוקנו ויהיו שוממים מבני אדם, אך ישרו עדיין רועים ועדריהם, ולאחר זמן יתגבר החורבן יותר, וְהִאֲדָמָה תִּשְׁאַה שְׁמָמָה - כל האדמה תהיה שוממה. (ט) וְרַחֵק ה' אֶת הָאָדָם, כי עשרת השבטים יגלו למקומות רחוקים מאד, עד שבדרך הטבע לא תהיה תקווה שיחזרו לארץ ישראל, וְרַבָּה הָעֲזוּבָה בְּקֶרֶב הָאָרֶץ - וגם אותם מעטים שישארו בארץ ישראל יעזבו מעצמם את הארץ. (ט) וְעוֹד בָּהּ עֲשָׂרָה - וישאר בארץ ישראל רק חלק אחד מעשרה, והם שבט יהודה, וְשִׁבְתָּהּ וְהִיתָה לְבָעַר - וגם אותם שנשארו יתבערו ויילכו כְּאֵלֶּה וְכְאֵלוֹן אֲשֶׁר בְּשַׁלְכָת - כעצי האלה והאלון בשלכת, שהעלים נושרים, מִצְּבַת בָּם - ורק הגזע והשורשים נשארים, זָרַע קָדֵשׁ מִצְּבַתָּהּ - וכך גם אותם מועטים שישארו משבט יהודה, והם דורו של חזקיהו המלך, יהיו צדיקים וקדושים, וישוּבוּ אֵל ה' בכל ליבם. (כאן מסיימים הספרדים). (פרק ז: ט) וְיִהְיֶה בְיָמֵי אַחֲזָה, בֶּן יוֹתָם, בֶּן עֲזִיָּהוּ, מֶלֶךְ יְהוּדָה (והזכיר הכתוב את אבותיו של אחז כדי לומר שאף על פי שאחז עצמו היה מלך רשע, הגינה עליו זכות אבותיו יותם ועוזיהו, שהיו צדיקים), עֲלֶה רָצִין מֶלֶךְ אֲרָם, וּפְקַח בֶּן רַמְלִיָּהוּ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, כל אחד בפני עצמו אל ירושלים למלחמה עליה, ולא יכל להלחם עליה, ואף על פי שכל אחד מהם הצליח בזמנו לכבוש את הרי יהודה, לא הצליחו לכבוש את ירושלים, כי הצילם ה'. (ט) וַיִּגְדַּל לְבֵית דָּוִד לְאֹמֵר, נָחָה אֲרָם עַל אֲפְרַיִם - התחבר מלך ארם עם מלך ישראל להלחם בירושלים, וַיִּנְעַע לְבָבוֹ שֶׁל מֶלֶךְ יְהוּדָה וּלְבָב עַמּוֹ, כְּנֹעַ עֲצֵי יַעַר מִפְּנֵי רוּחַ - כדרך שמניעה הרוח את עצי היער, שהם עצי סרק ואין פירות המכבידים עליהם, כך אנשי אותו דור היו ריקים מזכויות, ולכן לא קיוו לישועת ה', וּפְחָדוֹ מֵהָאוִיב. (ט) וְאֹמֵר ה' אֵל יִשְׁעִיהוּ, צֵא נָא לְקִרְאֵת אַחֲזָה מֶלֶךְ יְהוּדָה, אֲתָהּ וְשָׂאָר יוֹשְׁבֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל יוֹשְׁבֵי יְהוּדָה לְרַמּוֹ שִׁשְׁעִיהוּ קָרָא לְבָנוֹ שֶׁאֵר יוֹשֵׁב לְרַמּוֹ שִׁשְׁעִיָּהוּ הָעַם שִׁשְׁעִיָּהוּ יוֹשֵׁב בְּתִשְׁבֻּבָה, צִוְּהוּ ה' לַקַּחְתוֹ עִמּוֹ כְּדִי לְרַמּוֹ לֵאחֹז עַל הַדָּבָר, אֵל קָצֵה תַעֲלֵת הַבְּרָכָה הָעֲלִיּוֹנָה, אֵל מִסְלַת שְׂדֵה כֹּהֵב - מסילת המים שהיו מכבסים בה בגדים. (ט) וְאִמַּרְתָּ אֵלָיו, הַשִּׁמֵּר מִלְעֲשׂוֹת מַעֲשָׂה, וְהִשְׁקֵט בְּרוּחְךָ, אֵל תִּירָא מֵהָאוִיב, וּלְבָבְךָ אֵל יִרָךְ, מִשְׁנֵי זְנוּבוֹת הָאוֹדִים הָעֲשֵׂנִים הָאֵלֶּה בְּחָרֵי אֲפֵי, רָצִין וְאֲרָם, וּבֶן רַמְלִיָּהוּ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, והמשילם לעצים שכבר התחילו להשרף, אך לא לחלק העץ שעדיין לא נאחזה בו האש, אלא לחלק שכבר נשרף, וכבר אינו בוער אלא רק מעלה עשן, ואין זה עשן הבא מכח אש אלא מחרי אף של בני אדם, מלכי ארם וישראל, אשר להבל נדמו. (ט) יַעַן כִּי יַעַץ עֲלִידָה אֲרָם עֲצֵה רָעָה, והצטרפו אֲפְרַיִם וּבֶן רַמְלִיָּהוּ לְאֹמֵר. (ט) וברשעותם המשילו את ירושלים לפצע מלא מוגלה, שמנקבים אותו בקוץ כדי להוציא את המוגלה, ולכן אמרו, נַעֲלֶה בִּיהוּדָה, וְנִקְיִצְנָה - ננקב אותה בקוץ, וְנִבְקַעְנָה וּנְבוֹזוּ את רְכוּשָׁהּ אֵלָינוּ, וְנִמְלִיד מֶלֶךְ בְּתוֹכָהּ אֶת בֶּן טַבָּאֵל, שהיה משבט אפרים, ורצו להמליכו על ירושלים. (פרק ט: ט) ועתה מבאר כיצד תהיה התשועה למלכות יהודה, כִּי יִלְדוּ יִלְדוּ לְנֹו, המביא איתו מקרה חדש ומזל חדש, בֶּן נֶתַן לְנֹו, והוא בן יורש עצר המלוכה, והוא חזקיהו, וְתִהְיֶה הַמְּשָׁרָה עַל שְׁכֵמוֹ, ולא יהיה על שכמו עול מלכות אשור, וְיִקְרָא אֶת שְׁמוֹ חֲזַקְיָהוּ, מי שהוא פְּלֵא יוֹעֵץ, אֵל גְּבוּר, אָבִי עַד שָׁר שְׁלוֹם, שהם כינויים לה'. (ט) לְמַרְבֵּה הַמְּשָׁרָה - אף על פי שתהיה שררתו גדולה מאד, ובדרך כלל גורר הדבר קנאת אנשים, וּלְשָׁלוֹם אֵין קָץ - מכל מקום יהיה השלום בזמנו ללא גבול, ריבוי משרתו יהיה על פְּסָא דָּוִד, והשלום ללא גבול יהיה וְעַל מַמְלַכְתּוֹ, שלא יעבור בה חרב, לְהִכִּין אֶתְּהָ וּלְסַעְדָּהּ, הכנת המלכות תהיה בְּמִשְׁפָּט שִׁבְיָן אָדָם לְחִבְרוֹ, והסעד המקיים את המלכות יהיה וּבְצַדִּיקָה, שהם המעשים הטובים שבין אדם למקום, מַעֲתָה וְעַד עוֹלָם. ואף שלא היו ישראל ראויים לאותם ניסים, הנה קִנְאָתָהּ ה' צְבָאוֹת תַּעֲשֶׂה זֹאת, למען שמו הגדול:

לתרומות והקדשות: 0765-404-360

טל': 076-5404360
 ת.ד. 23053 ירושלים 9123001
 דואר: office@2halachot.org

ENGLISH | ESPAÑOL | FRANÇAIS | РУССКИЙ | עברית
 הפצת לימוד לוחות לימוד יומיים. עשה לך רב. תיאום חברות

Daily Direct Learning via E-mail

שתי הלכות ביום

SHTEV HALACHOT BEYOM לימוד יומי בדואר אלקטרוני ישיב

02-5002321